

ISYYS LASTENSUOJELUN SIIAISHUOLLON INSTITUTIONAALISESSA KONTEKSTISSA¹

Tarja Pelkonen: YTT, Lastensuojelun sosiaalityön aluepäällikkö, Helsingin kaupunki

tarja.pelkonen10@gmail.com

Janus vol. 32 (1) 2024, 98–105

JOHDANTO

Huostaanotettujen lasten isät ovat jääneet äitejä vähäisemmälle huomiolle lastensuojelun ja isyyden tutkimuksessa, ja heidän isyydestään tiedetään varsin niukasti. Suomalaisessa tutkimuksessa he näyttävät ennemmäksään lastensa elämästä kadonneilta miehiltä, joiden elämää sävyttävät monenlaiset vaikeudet. Myös lastensuojelun työskentelyssä keskitytään enemmän äitiyden tukemiseen kuin isiin. Tämän vuoksi isät näkyvät äitejä vähemmän lastensuojelun asiakirjoissa. (Korpinen 2008; Hämäläinen 2012; Pelkonen 2013; Hiitola 2015; Hiltunen 2015; Kallinen 2019.) Myös kansainvälisessä tutkimuksessa lastensuojelun isistä puhutaan poissaolevina ja näkymättöminä (esim. Franzén & Vinnerljung 2006; Brown ym. 2009; Zaroni ym. 2014; Brandon ym. 2017).

Sijaishuollon aikana lapsi, hänen vanhempansa ja muut läheisensä muodostavat lastensuojelun instituution kanssa moninaisen suhteiden verkoston, joka on jokaisen lapsen kohdalla ainutlaatuinen. Suhteiden verkko pitää sisällään monia samanaikaisia, mutta usein eritahtiin ja eri suuntiin toimivia suhteita. Jokainen suhde vaikuttaa omalla, yksilöllisellä tavallaan verkoston kokonaisuuteen. Verkostossa tapahtuvat muutokset heijastuvat sen sisällä oleviin yksilöllisiin suhteisiin ja siihen, kuinka

niitä ylläpidetään. Suhteet myös säätelevät ihmisten päätöksiä ja toimintaa. (ks. Elias & Dunning 1966; Castrén 2014.) Isyys voidaan ymmärtää näiden suhteiden välisessä vuorovaikutuksessa muodostuvana rakennelmana, joka on sidoksissa vallitsevaan aikaan ja paikkaan (ks. Doherty ym. 1998).

Väitöstutkimuksessa (Pelkonen 2023) tarkastelin huostaanotettujen, perhehoitoon sijoitettujen lasten isien isyyttä. Isyyden tutkimisen ytimessä olivat isän, lapsen ja lastensuojelun instituution väliset suhteet, jotka ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Tarkastelin isyyttä osallistumisen (involvement) ja sitoutumisen (engagement) näkökulmista. Vanhempia ja vanhemmuutta tarkastelevassa lastensuojelun tutkimuksessa osallistumisella tarkoitetaan useimmiten vanhempien osallistumista lastensuojelun prosessiin. Sitoutumisella viitataan yleensä vanhemman sitoutumiseen lapseensa. Sijaishuollon kontekstissa sillä tarkoitetaan usein konkreettista vanhemman ja lapsen välistä yhteydenpitoa. (Esim. Gordon ym. 2012; Maxwell ym. 2012; Campbell ym. 2015; Icard ym. 2017; Gibsona ym. 2020.) Tutkimuksessani osallistuminen tarkoitti isien osallistumista lastensuojelun sijaishuollon aikaiseen työskentelyyn. Sitoutuminen tarkoitti isien sitoutumista suhteeseen sijaishuollossa olevan lapsensa kanssa.

Tutkimuksessa etsin vastausta kysymyksiin: Mitkä tekijät säätelevät isien osallistumista ja sitoutumista lastensuojelun sijaishuollon institutionaalisessa kontekstissa? Millaista isyyttä lastensuojelun sijaishuollon institutionaalisessa kontekstissa rakentuu?

Aineistona oli 719 isille laadittua lakisääteistä vanhemman asiakassuunnitelmaa viiden vuoden ajalta, vuosilta 2013–2017. Asiakassuunnitelmat jakautuivat 278 isälle, joilla oli yhteensä 322 sijaishuollossa olevaa lasta. Analysoin aineistoa määrällisillä ja laadullisilla menetelmillä.

ISIEN YHTEYDENPITO, ELÄMÄNTILANNE JA TUNTEET

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä muodostuneet kolme temaattista pääluokkaa olivat yhteydenpito, elämäntilanne ja tunteet. Isän ja lapsen yhteydenpitoon liittyvät huomiot olivat ryhmiteltävissä katkenneiksi (26 %), löyhiksi (9 %) ja säännöllisiksi (65 %) suhteiksi sen mukaan, kuinka tiiviinä isän ja lapsen välinen yhteydenpito asiakirjoissa näyttäytyi. Elämäntilanteisiin liittyvät kirjaukset koskivat isien terveydentilaa, sosioekonomista tilannetta ja sosiaalisia suhteita. Tunteita koskevat huomiot näkyivät asiakirjoissa tunteina suhteessa lastensuojelun instituutioon, suhteessa lapseen ja suhteessa itseen. Tunteet suhteessa instituutioon olivat myönteisiä ja kielteisiä, ja ne kietoutuivat toisiinsa. Isä saattoi olla esimerkiksi tyytyväinen siitä, että lapsi on turvassa ja hyvässä hoidossa, mutta hän oli tyytymätön yhteydenpidon määrään. Suhteessa lapseen tunteet olivat välittäviä, ja ne ilmensivät rakkautta, huolta, luotta-

musta, ikävää, ylpeyttä ja jännitystä, sekä isän ja lapsen välistä yhteistä toimintaa. Tunteet suhteessa itseen olivat kivuliaita, ja niitä ilmentävät maininnat sisälsivät omaan menneisyyteen liittyvää pahoillaan olemista ja itseen kohdistuvaa huonouden tunnetta. Aineistossa oli vain vähän mainintoja isien myönteisistä tai voimavaroja antavista tunteista suhteessa itseen.

ISYYTTÄ SÄÄTELEVÄT TEKIJÄT

Erilaiset isäkohtaiset, lapsikohtaiset sekä lastensuojelun instituutiokohtaiset tekijät määrittivät ja säätelivät isyyden rakentumista. Isäkohtaiset tekijät olivat isien elämäntilanteet ja niissä tapahtuvat muutokset, sekä isien tunteet. Tarkasteluni osoitti, että isät omalta osaltaan säätelivät ja rakensivat isyyttään, mutta instituution rooli isyyden säätelyssä oli väistämätön ja merkittävä. Yleisimmät isien elämää kuormittavat tekijät olivat päihteidenkäyttö ja mielenterveydelliset ongelmat, jotka usein nivoutuivat asunnottomuuteen, työttömyyteen ja rikolliseen elämäntapaan. Kun isällä oli samaan aikaan useita kuormittavia tekijöitä, ne heikensivät selkeästi hänen osallistumistaan työskentelyyn ja sitoutumistaan lapseen.

Tunteet suhteessa instituutioon vaikuttivat siihen, millä tavalla isät kykenivät kohtaamaan lastensuojelun ja ottamaan vastaan tukea. Myönteisiä tunteita omaavat isät mukautuivat ja olivat valmiita joustamaan lasta koskevissa asioissa. He myös taipuivat instituution isyydelle asettamiin raameihin. Isät saivat kannustusta isyyteensä ja he suhtautuivat tarjottuun tukeen myönteisemmin, kuin kielteisempiä tunteita omaavat

isät. Kielteiset tunteet ilmenivät vastahankaisuutena ja instituution toiminnan kyseenalaistamisena. Asiakirjoista heijastui isien kokemusta leimatuksi tulemisesta ja joutumisesta lastensuojelun kontrollin alle ilman omaa syytään. Kielteiset tunteet haastoivat isän ja instituution välistä suhdetta, mutta asiakirjoista heijastui isän rakkaus lasta kohtaan.

Lapsen liittyviä tekijöitä olivat lapsen oikeudet, lapsen etu ja lapsen mielipide, sijoituksen kesto, lapsen ja isän yhteinen historia sekä lapsen läheiset. Lapsikohtaiset tekijät tulivat asiakirjoissa esille sosiaalityöntekijöiden välittämänä. Lapsen oikeudet eivät tulleet näkyville käsitteen kautta, vaan ne nivoutuivat lapsen etuun ja lapsen mielipiteeseen. Lapsen etu korostui erityisesti yhteydenpitoa koskevissa kirjauksissa, ja kun isällä oli toiveikkautta lapsen kotiutumista. Lapsen mielipide painottui silloin, kun isän ja lapsen suhteessa oli ollut pidempiä katkoksia sekä tilanteissa, kun isällä oli yhteydenpidon laajentamiseen liittyviä toiveita. Lapsen mielipide asettui selkeästi isän ja lapsen suhdetta rajaavaksi tai ehkäiseväksi tekijäksi, jos lapsi ei halunnut tavata isää lainkaan tai isän toivomilla järjestelyillä.

Lasten sijoitukset olivat pitkäkestoisia ja se saattoi tukea, mutta myös loitontaa isän ja lapsen välistä suhdetta. Sijoituksen pitkä kesto tuki isyyttä, kun lapsen elämä perhekodissa oli asettunut uomiinsa, yhteydenpito oli vakiintunut ja isät osallistuivat työskentelyyn. Ajan myötä lapset saattoivat kuitenkin asettaa arjen ympäristönsä ja kaverit etusijalle, jolloin heidän suhteensa isään väljeni. Myös lapsen ja isän välinen yhteinen historia voi olla isien osallistumista ja

sitoutumista tukeva, tai rasittava tekijä. Jos menneisyyteen liittyi lasta haavoittaneita tapahtumia, yhteinen historia rasitti isyyttä merkittävästi. Lapsen läheiset näyttäytyivät lähes poikkeuksetta isyyttä tukevinä. Monet isät tapasivat lastaan läheistensä luona ja he saivat läheisiltään myös muuta tukea suhteeseen lapsensa kanssa.

Instituutiokohtaisissa tekijöissä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän rooli isyyden säätelyssä oli suurin. Sosiaalityöntekijä sääteli isyyttä omalla toiminnallaan merkittävästi sen mukaan, kuinka aktiivisesti hän kutsui isiä mukaan ja kannusti heitä osallistumaan työskentelyyn. Aineistosta ei ilmennyt, olivatko sosiaalityöntekijät omalla toiminnallaan mahdollisesti passivoineet tai estäneet isien osallistumista. Sosiaalityöntekijän rooli näkyi eniten isän ja lapsen välisen yhteydenpidon raamien asettajana ja sopijana. Työntekijän tuki isyyteen ilmeni suunnitelmassa ja tavoitteissa, joita isille oli asetettu. Monella isällä oli päihteidenkäyttöön liittyviä ongelmia, jolloin konkreettiset tavoitteet koskivat päihteidenkäytön hallintaa ja vähentämistä, jotta isä voisi tavata lastaan. Asiakirjoista näkyi vain vähän, että sosiaalityöntekijät olisivat tarttuneet päihteiden terveydellisiin vaikutuksiin tai ohjanneet isiä kuntoutukseen – mikä sinällään voisi tukea isyyttä ja kannustaa isiä elämäntavan muutokseen.

Muita instituutiokohtaisia tekijöitä olivat perhehoitajat, palvelujärjestelmä ja lastensuojelun työskentelykulttuuri. Perhehoitajien osuus isyyden säätelemisessä näkyi välillisesti ja sen verran, mitä sosiaalityöntekijät ovat siitä kirjanneet. Suurin osa perhehoitajista näytti

asennoituvan myönteisesti isiin, ja he tukivat isän ja lapsen välistä suhdetta. Jos isät puolestaan luottivat perhehoitajiin ja yhteistyö oli toimivaa, niin se tuki isyyttä. Palvelujen saatavuus tai niiden järjestäminen eivät asettuneet esteeksi isyydelle. Näkyvimmat kuntoutumista tukevat palvelut olivat aikuisten palveluita, yleisimpinä päihde- ja mielenterveyspalvelut. Asiakirjoista ilmeni, että usein isät eivät olleet vastaanottavaisia palveluille, vaikka työntekijät pitivät niitä tarpeellisina. Vanhemmuuden arviointi ja vanhemmuutta tukevat palvelut näkyivät niissä tilanteissa, kun arvioitiin lapsen kotiutumisen mahdollisuuksia. Tulkintaa vaille jäi se, kuinka aktiivisesti sosiaalityöntekijät kertoivat palveluista ja kannustivat isiä erilaisten palveluiden piiriin.

Työskentelykulttuurin osalta tuloksissa ei suoranaisesti näkynyt äitien kanssa työskentelyä korostavaa kulttuuria tai ilmapiiriä. Huomattava on, että tutkimukseni alkuperäisessä aineistossa äidille laadittuja suunnitelmia oli 62 prosenttia, isille laadittuja 31 prosenttia ja vanhemmille yhteisesti laadittuja suunnitelmia oli 7 prosenttia. Tämä viittaa siihen, että lastensuojelun työskentelyssä saatettiin panostaa enemmän äitien kuin isien kanssa työskentelyyn. Äitejä ja äitiyden ensisijaisuutta korostavat merkitykset voivat elää näkymättöminä lastensuojelun työskentelyssä.

LASTENSUOJELUN SIIJAISHUOLLOSSA RAKENTUVA ISYYS

Edellä kuvaamani isyyden säätelyseen vaikuttavat tekijät eivät olleet stabiileja, vaan ne olivat muuttuvia ja liikkuvia, sekä suhteessa ja vuorovaiku-

tuksessa toisiinsa. Muutos yhdessä tekijässä vaikutti tavalla tai toisella johonkin toiseen tai useampaan tekijään, mikä heijastui koko systeemiin. Tästä syystä lastensuojelun sijaishuollossa rakentuvan isyyden tavoittaminen oli haastavaa, eikä sen sanoittaminen ollut helppoa. Tutkimuksessa muodostui kuva monimuotoisesta ja muuttuvasta isyydestä. Isyys oli näkymätöntä, haurasta ja vahvistuvaa. Tulkitsemani isyyden muodot eivät olleet toisistaan irrallisia, vaan ne kietoutuivat toinen toisiinsa ja olivat sidoksissa isien elämäntilanteisiin.

Myös isän osallistuminen sijaishuollon aikaiseen työskentelyyn ja sitoutuminen lapseen olivat kytköksissä toisiinsa. Mitä vähemmän isä osallistui työskentelyyn, sitä ohuempana isän ja lapsen välinen suhde asiakirjoissa näyttäytyi. Jos isä oli sivussa työskentelystä, vanhemman asiakassuunnitelmassa isyys rakentui näkymättömäksi. Sosiaalityöntekijä saattoi myös omalla toimimattomuudellaan jättää isät sivuun, ja siten rakentaa näkymätöntä isyyttä. Tosin sosiaalityöntekijän aktiivinen toiminta ilman isältä tulevaa vastakaikua ei riittänyt rakentamaan työskentelysuhdetta, tai isän ja lapsen välistä suhdetta. Katkenneissa suhteissa isät, jotka olivat tunnistettu ja elossa, rakensivat näkymätöntä isyyttä jättäytymällä pois työskentelystä ja lapsensa elämästä. Lapsen sijaishuollon aikana isät saattoivat myös löytyä, aktivoitua ja tulla mukaan työskentelyyn sekä lapsen elämään. Tällöin isyys tuli näkyväksi ja vahvistui myös asiakirjoissa.

Hauraasta isyydestä voitiin puhua silloin, kun isällä oli tai oli ollut elämänsään pitkäaikaisia ja usein toisiinsa nivoutuvia vaikeuksia. Monet isät olivat

eläneet lapsuutensa vaikeissa, vanhemman päihteidenkäytön ja väkivallan sävyttämässä kasvuolosuhteissa. Moni isä oli aloittanut päihteidenkäytön jo varhain, ja useampi isä oli ollut huostaanotettuna lapsuudessaan. Vaikka aineistossani lasten huostaanottojen perusteet tulivat näkyviin vain vähän, niin isien elämässä näytti olleen haasteita lasten huostaanottotilanteissa ja aikaisemminkin.

Eletty elämä sävytti isyyttä, mutta jokainen isä oli väistämättä osallinen isyytensä rakentamisessa. Isät näyttivät tiedostavan tämän. Hauraaseen isyyteen liittyikin huonouden tunnetta, omaan itseen ja menneisyyteen kohdistuvaa pettymystä ja häpeää. Isän ja lapsen välinen suhde oli usein löyhä, ja isät säätelivät suhdetta elämäntilanteidensa mukaan. Haurasta isyyttä rakentui myös silloin, kun isän ja lapsen välinen suhde oli säännöllinen. Vaikka isillä oli elämässään monia samanaikaisia vaikeuksia, niin heillä oli isän ja lapsen välistä suhdetta tukevia läheisiä. Myös lapsen huostaanotto voi haurastuttaa isyyttä. Monet isät kantoivat huonoa omaatuntoa siitä, että he eivät olleet kyenneet ottamaan vastuuta lapsen hoidosta, tai he olivat olleet poissa lapsen ja äidin elämästä vaikeina aikoina.

Isyyttä voi vahvistaa säännöllinen suhde sijoitettuun lapseen, lastensuojelun työskentelyyn osallistuminen ja oma kuntoutuminen. Etenkin kuntoutumisen myötä vahvistuvaan isyyteen näytti liittyvän usein jonkinlainen isyyteen havahtuminen, joka saattoi tapahtua esimerkiksi vankilassa. Käytännössä se merkitsi sysäystä isän ja lapsen suhteen uudelleen rakentumiselle. Vakiintunut elämäntilanne, työelämässä

mukana olo, opiskelu ja oma asunto vahvistivat isyyttä. Erilaiset myönteiset elämän käännekohtat ja tapahtumat, kuten uusi parisuhde ja parisuhteisiin syntyneet lapset, sekä tärkeät, vahvat läheissuhteet ja kuntoutumista tukevat hoitotahot vahvistivat isyyttä.

Vaikeasti tulkittavissa oli, minkälainen rooli lastensuojelun instituutiolla oli isyyden vahvistumisessa. Tuloksista ei näkynyt, olivatko sosiaalityöntekijät esimerkiksi käsitelleet isien kanssa lasten huostaanottoja ja sen aiheuttamia kivuliaita tunteita. Tämä saattaisi omalta osaltaan vahvistaa isyyttä. Isillä oli myös toiveikkautta lapsen kotiutumista ja se voi olla isyyttä vahvistava, kantava voima. Tulosten perusteella näytti siltä, että lastensuojelun sijaishuollossa aktiivinen osallistuminen työskentelyyn ja tiivis sitoutuminen suhteeseen lapsen kanssa edellytti siltä ainakin jonkinasteisesti vahvistunutta isyyttä.

Lastensuojelun sijaishuollossa rakentuva isyys ei ollut stabiilia, vaan se rakentui ja muotoutui vallitsevassa ajassa ja tilanteessa. Isyys näyttäytyi erityisen herkkänä isien elämäntilanteissa tapahtuville muutoksille. Elämäntilanteen kohentuessa isyys saattoi rakentua parhaimmillaan näkymättömästä isyydestä vahvistuvaksi isyydeksi. Jos isän elämässä oli samaan aikaan useita kuormittavia tekijöitä, vahvistuva isyys voi parhaimmillaan muuttua näkymättömäksi.

Isyys näyttäytyi myös ”samanaikaisesti erilaisena”. Asiakirjoista tarkasteltuna hauras isyys ja vahvistuva isyys rakentuivat näkymättömäksi siltä osin, mitä asiakirjoissa ei ollut kuvattu. Isyyteen liittyvät tunteet näkyivät dokumenteissa vain vähän, ja useimmiten isyyden

emotionaalinen puoli ei näkynyt asiakirjoissa lainkaan. Hauras isyys voi olla samanaikaisesti vahvistuvaa, ja vahvistuva isyys saattoi olla joiltakin osin haurasta. Tämä näkyi tuloksissa esimerkiksi kuntoutuneiden isien ja lasten välisten suhteiden uudelleen rakentumisessa, joka tapahtui ajan kanssa ja hiljalleen.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimukseni tekee näkyväksi isyyden erityisyyden lastensuojelun sijaishuollossa: vaikka isät omalta osaltaan säätelevät ja rakentavat isyyttään, niin instituution rooli isyyden säätelyssä on väistämätön ja merkittävä. Vanhemmille osallistuminen lastensuojelun työskentelyyn ja sitoutuminen lapseen on vapaaehtoista. Tästä näkökulmasta katsottuna huostaanotettujen lasten isät ovat ensisijaisesti itse vastuussa oman isyytensä rakentamisesta. Lastensuojelun instituutio vastaa kuitenkin lapsen edun toteutumisesta ja läheisten suhteiden ylläpidosta. Jotta isä voi pitää yllä suhdetta huostassa olevaan lapseensa, hänen pitäisi jollakin tavalla osallistua sijaishuollon aikaiseen työskentelyyn. Jos isä ei osallistu, isyyden vahvistuminen ja sen tukeminen lapsen sijaishuollon aikana on haastavaa.

Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on lakiin ja virkavelvollisuu-teen perustuva vastuu työskennellä vanhempien kanssa, ja tukea heidän vanhemmuuttaan. Sosiaalityöntekijä ei voi tätä vastuuta sivuuttaa, mutta hän voi olla aktiivinen tai passiivisempi suhteessa isiin. Sosiaalityöntekijä myös päättää sen, mitä asioita ja millä tavalla hän kirjaa asiakirjoihin. Jos isä ei osallistu työskentelyyn ja asiat jäte-

tään kirjaamatta, isät ja isyys jäävät näkymättömäksi asiakirjoissa. Pahimmillaan isät ja isyys jäävät näkymättömäksi myös lapselle. Lapsen kannalta tärkeää on, että yhdenkään lapsen suhde isään ei katkeaisi sijaishuollon aikana. Koska isyys on erityisen herkkä isän elämässä tapahtuville muutoksille, sosiaalityöntekijöiden pitäisi kuunnella isiä tarkasti huomatakseen hyvissä ajoin isyyttä uhkaavat elämän haastekohdat ja tarjuttakseen niihin.

Huostaanotetun lapsen vanhemmalle laadittava asiakassuunnitelma on lakisääteinen asiakirja (Lastensuojelulaki 30 §), ja se on merkityksellinen sekä lastensuojelun instituutiolle, että lapsille ja vanhemmille. Havaitsin, että isille laadittuja vanhemman asiakassuunnitelmia puuttui ja niitä oli vähän suhteessa äideille tehtyihin suunnitelmiin. Vastaava löydös on tehty aikaisemmassa tutkimuksessa (esim. Pitkänen 2011; Pelkonen 2013; Helavirta 2016). Tutkimukseni tuotti tärkeää tietoa asiakassuunnitelmien sisällöistä. Isät näkyivät teksteissä usein ongelmiansa kautta. Heidän voimavaransa ja positiiviset puolensa näkyivät suunnitelmissa vähemmän, tai ne jäivät kokonaan vaille huomiota. Samanlainen havainto on tehty myös aiemmassa tutkimuksessa (ks. Hiitola 2015).

Tutkimissani suunnitelmissa keskityttiin eniten erilaisiin isän toimimisen edellytyksiin ja vaatimuksiin, isän ja lapsen välisen yhteydenpidon näkökulmasta. Isyys isän ja lapsen välisenä tunnesuhteena näkyi teksteissä niukasti ja se oli asiakirjoista vaikeasti tavoitettavissa. Myös Päivi Kähkönen (1994) on tarkastellut sijoitettujen lasten asiakassuunnitelmia havainnut, että van-

hemmuutta koskeva dokumentaatio on harvinaista. Keskiössä olivat vanhempien ongelmat, kun taas vanhemmuuden laadusta, tai vanhempien ja lasten välisistä suhteista ja niiden laadusta kertovat dokumentaariset puheet olivat harvinaisia.

Isyys, vanhemmuus, suhteet lapseen ja tunteet ovat aiheita, joiden pitäisi näkyä lastensuojelun dokumenteissa. Tunnesuhde lapseen on äärimmäisen tärkeä palanen isyyttä ja se voi säilyä, vaikka isän ja lapsen välinen yhteydenpito olisi löyhää tai ajallisesti rajattua. Myös lapsen mielessä tunnesuhde isään voi säilyä ja kannatella lasta, vaikka yhteydenpito isään olisi katkennut.

Tutkimuksen teema on ajankohtainen, sillä meneillään olevan lastensuojelulain uudistuksen tavoitteena on parantaa vanhempien näkökulmien kuulemista ja lisätä luottamusta lastensuojeluun. Tuloksia voidaan hyödyntää, kun kehitetään sijaishuoltoon sijoitettujen lasten isien kanssa työskentelyä entistä enemmän ”isäsensitiivisempään” suuntaan, ja lastensuojelun dokumentointia. Niillä on käyttöä myös sosiaalityöntekijöiden koulutuksessa, ja ne avaavat näkökulmia jatkotutkimukseen. Toivon, että tutkimukseni vahvistaa lastensuojelun asiakkaina olevien lasten isien asemaa vanhempana nostamalla isät ja isyyden keskusteluun. Lisäksi toivon, että se herättelee ainakin joitakin isiä huomaamaan isyytensä merkityksen ja sen, että sosiaalityön tutkimus on heistä kiinnostunut. Parhaimmillaan tämä voi kannustaa isiä osallistumaan ja tuomaan esille oman äänensä – ja se voi vahvistaa isien ja lasten välisiä suhteita.

VIITE

1 Puheenvuoro perustuu väitöskirjaan *Isyys lastensuojelun sijaishuollon institutionaalisisessa kontekstissa* (tarkastettu 12.5.2023 Itä-Suomen yliopistossa).

KIRJALLISUUS

- Brandon, Marian & Philip, Georgia & Clifton, John (2017) ‘Counting fathers’: Understanding men’s experiences of then child protection system. East Anglia: University of East Anglia.
- Brown, Leslie & Callahan, Marilyn & Strega, Susan & Walmsley, Christopher & Dominelli, Lena (2009) Manufacturing ghost fathers: The paradox of father presence in child welfare. *Child & Family Social Work* 14 (1), 25–34. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00578.x>
- Campbell, Christian A. & Howard, Douglas & Rayford, Brett S. & Gordon, Derrick M. (2015) Fathers matter: Involving and engaging fathers in the child welfare system process. *Child and Youth Services Review* 53 (1), 84–91. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.03.020>
- Castrén, Anna-Maija (2014) Konfiguraationaalinen näkökulma perheeseen. Teoksessa: Riitta Jallinoja, Helena Hurme & Kimmo Jokinen (toim.) *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Tallinna: Gaudeamus, 139–166.
- Doherty, William J. & Kouneski, Edward T. & Erickson, Martha F. (1998) Responsible fathering: An overview and conceptual framework. *Journal of Marriage and the Family* 60 (2), 277–292. <https://doi.org/10.2307/353848>
- Elias, Norbert & Dunning, Eric (1966) Dynamics of group sports with reference to football. *The British Journal of Sociology* 17 (4), 388–402. <https://doi.org/10.2307/589186>
- Franzén, Eva & Vinnerljung, Bo (2006) Foster children as young adults: Many motherless, fatherless or orphaned: A Swedish national cohort study. *Child & Family Social Work* 11 (3), 254–263. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00424.x>

- Gibsona, Stephen M. & Cryer-Coupet, Qiana R. & Knox, Jerica L. & Field, Kimberly (2020) Father involvement in kinship care: A risk and resilience perspective. *Children and Youth Services Review* 119 (4), 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105354>
- Gordon, Derrick M. & Oliveros, Arazais D. & Hawes, Samuel W. & Iwamoto, Derek K. & Rayford, Brett S. (2012) Engaging fathers in child protection services: A review of factors and strategies across ecological systems. *Children and Youth Services Review* 34 (8), 1399–1417. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2012.03.021>
- Helavirta, Susanna (2016) Lapsen asioista vastaaminen huostaanoton jälkeen sosiaalityöntekijöiden kuvaamana. Teoksessa Rosi Enroos, Tarja Heino & Tarja Pösö (toim.) *Huostaanotto - Lastensuojelun vaativin tehtävä*. Tampere: Vastapaino, 188–223.
- Hiitola, Johanna (2015) *Hallittu vanhemmuus. Sukupuoli, luokka ja etnisyyshuostaanottoasiakirjoissa*. Akateeminen väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 2026. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hiltunen, Tarja (2015) *Äitiys, huostaanotto ja voimaantuminen*. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 541. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hämäläinen, Kati (2012) *Perhehoitoon sijoitettujen lasten antamat merkitykset kodilleen ja perhesuhteilleen*. Akateeminen väitöskirja. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 56/2012. Helsinki: Väestöliitto.
- Icard, Larry D. & Fagan, Jay & Lee, Yookyong & Rutledge, Scott E. (2017) Father's involvement in the lives of children in foster care. *Child & Family Social Work* 22 (1), 57–66. <https://doi.org/10.1111/cfs.12196>
- Kallinen, Kati (2019) Perhehoitoon sijoitettujen lasten suhteet biologisiin vanhempiinsa. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (1), 41–51.
- Korpinen, Johanna (2008) *Istuntoja institutionaalisen katseen alla*. Lastensuojelun suulliset käsittelyt hallinto-oikeudessa. Akateeminen väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 1322. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kähkönen, Päivi (1994) The assessment of parenting in the child welfare practice. *Child and Youth Services Review* 21 (7), 581–603. [https://doi.org/10.1016/S0190-7409\(99\)00040-7](https://doi.org/10.1016/S0190-7409(99)00040-7)
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Maxwell, Nina & Scourfield, Jonathan & Featherstone, Brid & Holland, Sally & Tolman, Richard (2012) Engaging fathers in child welfare services: A narrative review of recent research evidence. *Child & Family Social Work* 17 (2), 160–169. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00827.x>
- Pelkonen, Tarja (2013) *Kertomuksellinen tutkimus perhehoitoon sijoitettujen lasten läheisistä*. Lisensiaatintutkimus. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Pelkonen, Tarja (2023) *Isyys lastensuojelun sijaishuollon institutionaalisisessa kontekstissa*. Akateeminen väitöskirja. Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 295. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Pitkänen, Miia (2011) *Vastuun paikka! Vanhemprien tukeminen lapsen huostaanotossa*. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 26. Helsinki: Yliopistopaino.
- Zanoni, Lee & Warburton, Wayne, Bussey, Kay & McMaugh, Anne (2014) Are all fathers in child protection families uncommitted, uninvolved and unable to change? *Child and Youth Services Review* 41 (6), 83–94. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2014.03.014>